

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង០០៤

មិនត្រូវបានប្រាប់អំពីការពិនិត្យមើលសំណុំរឿង

ដោយ: អេន ហេញដល, អ្នកប្រឹក្សាច្បាប់របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
ប្រែសម្រួលដោយ: ចាន ប្រាថ្នា

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលចេញសេចក្តីសម្រេចតែម្នាក់ឯង បានប្រានចោលសិទ្ធិ
របស់ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤ ក្នុងការចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង ចូលរួមក្នុង
កិច្ចដំណើរការស៊ើបអង្កេតលើកបុគ្គលនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ សំណុំរឿង
០០៣ និង ០០៤ ត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបអង្កេតរបស់តំណែងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ រហូត
មានការតែងតាំងចៅក្រមអន្តរជាតិ ៤រូបផ្សេងគ្នា និង មានការលាតត្រដាងជាបន្តបន្ទាប់នូវការរារាំងផ្នែក
រដ្ឋបាល និងតុលាការចំពោះដំណើរការរបស់ខ្លួន ។ ទោះបីគ្មានជនសង្ស័យណាម្នាក់ត្រូវបានបញ្ជាក់ឈ្មោះ
ឬចោទប្រកាន់ជាដួវការនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ ឈ្មោះជនសង្ស័យដែលមានវ័យចំណាស់ចំនួន៥រូប
(ជនសង្ស័យម្នាក់ក្នុងចំណោមទាំងអ្នកទាំង៥នាក់នោះ បានទទួលមរណៈភាពនៅខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៣)
និង លក្ខណៈទូទៅនៃបច្ចេកទេសប្រកាន់ ត្រូវបានគេដឹងជាសាធារណៈថាបំពានពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ២០១១
មក ហើយជនសង្ស័យទាំងនោះត្រូវបានអ្នកសារព័ត៌មានជាតិ និង អន្តរជាតិស្វែងរក និងសម្ភាសន៍ម្តង
ហើយម្តងទៀត ។

នៅដើមឆ្នាំ២០១០ អង្គភាពគាំពារការការពារក្តីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ បានព្យាយាមស្នើ
សុំជាច្រើនដងក្នុងរដ្ឋលើកតំណាងដួវច្បាប់ជូនជនសង្ស័យទាំងនោះ រួមបញ្ចូលទាំងការពិនិត្យមើលសំណុំ
រឿង ដោយអះអាងថា «ការបន្តដំណើរការនីតិវិធីទាំងនោះ ដោយពុំមានការចូលរួមពីមេធាវីការពារក្តី
នឹងរំលោភបំពានលើផ្នែកជាច្រើននៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ រួមទាំងសិទ្ធិទទួល
បានសមភាពនៃមធ្យោបាយតតាំងក្តី សិទ្ធិទទួលបានការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងសិទ្ធិទទួល
បានការគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ [.]» ។ ទាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បាន
ប្រានចោលសំណើទាំងនោះ ដោយចេញសេចក្តីសម្រេចថា សិទ្ធិទាំងឡាយដែលអង្គភាពគាំពារការការ
ពារក្តីរៀបរាប់នោះ គឺផ្តល់ជូនសម្រាប់តែជនសង្ស័យណាម្នាក់ដែលត្រូវបាននាំមកនៅចំពោះមុខចៅក្រម

១ - ដកស្រង់ចេញពី «សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់អង្គភាពគាំពារការការពារក្តី សុំផ្តារដំណើរការនីតិវិធីនៅ
ចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងសុំឱ្យមានវិធានការទាក់ទងនឹងការតំណាងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពជូនជនសង្ស័យក្នុង
សំណុំរឿង០០៤ កថាខណ្ឌ១៤ (អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២)

ឬត្រូវបានចោទប្រកាន់តែប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចៅក្រម ម៉ាក ហាម៉ុន ដែលកំពុងកាន់
 តំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់នាពេលថ្មីៗនេះថា ដោយសារតែបុព្វាធិការី
 (អ្នកបម្រើការមុន) របស់គាត់ គឺលោកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រុង កាស្តី អានស៊ីម៉េត
 បានជូនដំណឹងដល់ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អំពីឋានៈជា “ជនសង្ស័យ” និងប្រាប់ជនសង្ស័យនោះ
 ថាមានសិទ្ធិទទួលបានមេធាវីការពារក្តី ដូច្នោះជនសង្ស័យនោះត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិទទួលបានមេធាវីការពារក្តី
 ធ្វើជាតំណាង ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ២១(១)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និង
 ទទួលបានមេធាវីដែលបង់កំរៃសេវាដោយតុលាការ ។ ដូច្នោះ ចៅក្រម ហាម៉ុន ទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការនូវ
 ឋានៈជាសហមេធាវីការពារក្តីជាតិ និងអន្តរជាតិ របស់ជនសង្ស័យ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណា ចៅក្រម ហាម៉ុន
 មិនអនុញ្ញាតឲ្យសហមេធាវីរបស់ជនសង្ស័យនោះ ពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ ។

ដោយកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ហាម៉ុន ធ្លាប់បានអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវី
 ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចូលពិនិត្យសំណុំរឿង មេធាវី
 របស់ជនសង្ស័យអះអាងថា ខ្លួនត្រូវតែបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងដែរ ដើម្បីធានានូវសម
 ភាពនៃមធ្យោបាយតតាំងក្តីរវាងភាគីទាំងពីរ ។ បន្ថែមលើនេះទៀត មេធាវីជនសង្ស័យកត់សម្គាល់ថា
 ថ្វីត្បិតការស៊ើបអង្កេតនៅតែបន្តធ្វើជាសម្ងាត់ ប៉ុន្តែឈ្មោះរបស់ជនសង្ស័យ និងបទចោទប្រកាន់ដោយ
 សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ ត្រូវបានពិភាក្សានៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ។ ក្រុមមេ
 ធាវីជនសង្ស័យចង់ដឹងបទចោទប្រកាន់ជាក់លាក់ ដើម្បីអាចការពារសិទ្ធិកូនក្តីរបស់ខ្លួនបាន ។ ក្រុមមេធាវី
 ការពារក្តីស្នើសុំបន្ថែមទៀតនូវសិទ្ធិតតាំងជាមួយសាក្សីទាំងអស់ ដែលបានសម្ភាសន៍ដោយសហចៅក្រម
 ស៊ើបអង្កេត និង សិទ្ធិដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចោទសំណួរទៅសាក្សីទាំងនោះតាមរយៈសហចៅក្រម
 ស៊ើបអង្កេត ។^m

២- សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិ និងសារណាបន្ថែមស្តីអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងការមានមេធាវី ត្រង់កថាខណ្ឌទី
 ៥៧(ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣) ។ វិធាន ២១(១)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា “ជនណាដែលត្រូវ
 បានសង្ស័យ ឬត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវបានចាត់ទុកថាគ្មានទោស ដរាបណាពិរុទ្ធភាពរបស់គេមិនទាន់ត្រូវបាន
 រកឃើញ ។ ជនទាំងនេះមានសិទ្ធិទទួលបានដំណឹងអំពីបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់ចំពោះខ្លួន និងមានមេធាវីការពារ
 តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន ហើយនៅគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវបានផ្តល់ព័ត៌មាន
 អំពីសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ។

៣- សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី [កោសលុប] សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង
 ចូលរួមការស៊ើបអង្កេត ត្រង់កថាខណ្ឌ ២៨-៣៥(ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣)

នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើនៅខែ កក្កដា បានចេញផ្សាយជាសាធារណៈ នៅសប្តាហ៍មុននេះ ចៅក្រម ហាម៉ុន បានឆ្លើយតបថា គឺពុំដូចជាការទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឡើយ ដោយបញ្ជាក់ថា « វិធានផ្ទៃក្នុងបែងចែកយ៉ាងច្បាស់រវាង ជនសង្ស័យ និង ជនត្រូវចោទ ហើយផ្តល់សិទ្ធិជូនជនត្រូវចោទ កាន់តែទូលំទូលាយ » ។ ចៅក្រម ហាម៉ុន រកឃើញថា វិធានផ្ទៃក្នុងរក្សាទុកសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង សម្រាប់ភាគីនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ដែលជនសង្ស័យពុំត្រូវបានរាប់បញ្ចូលជាភាគីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធីឡើយ ។ ដូចគ្នានេះដែរ នៅក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុង មានតែភាគីតែប៉ុណ្ណោះដែលអាចចូលរួមកិច្ចដំណើរ ការស៊ើបសួរ ។ ការដែលចៅក្រម ហាម៉ុន រកឃើញដូច្នោះ គឺបានផ្តល់ដោយយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ដែល « បញ្ជាក់ថា លក្ខណៈជាសារវន្តនៃសិទ្ធិពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ត្រូវបានទទួលស្គាល់ចំពោះជនទាំងឡាយ ណាដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់[.]» ។

នៅក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ « សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានសិទ្ធិអំណាច សម្រេចចោទប្រកាន់ចំពោះជនសង្ស័យដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួររបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា ឬជនផ្សេងៗទៀតដែលមានភស្តុតាង ច្បាស់លាស់ និងអាចជឿជាក់បាន » ។ យោង ទៅលើការលើកឡើងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដំណើរការនៃការចោទប្រកាន់ គឺរួមបញ្ចូលទាំងការ វាយតម្លៃអំពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះទុក្ខដ្ឋកម្ម អង្គហេតុនៃអំពើទុក្ខដ្ឋកម្មដែលជូនដំណឹងដល់ជនសង្ស័យ និងការកំណត់បទល្មើសនៃអំពើទុក្ខដ្ឋកម្មដែលដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរ ។ សម្រាប់ហេតុផលនេះ ត្រឹមតែអង្គហេតុ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង ជូនដំណឹងដល់ជនសង្ស័យអំពីបទចោទ ប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា គឺពុំធ្វើឲ្យជនសង្ស័យនោះក្លាយជា « ជនត្រូវចោទ » ឬ ផ្តល់សិទ្ធិឲ្យជន នោះចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ ។ ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង បានផ្តល់ យ៉ាងជាក់លាក់ឲ្យជនសង្ស័យនោះមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង « នេះជាការរំលោភលើវិធានផ្ទៃ ក្នុង » ព្រោះថា ជនសង្ស័យនោះពុំទាន់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ ហើយ « បង្កើតឲ្យមានការរំលោភ បំពានលើឆន្ទានុសិទ្ធិតុលាការ » ពីព្រោះការសម្រេចនេះធ្វើឡើងដោយគ្មានសំអាងហេតុការណ៍ ។ អស់រយៈ ពេលមួយឆ្នាំនៅក្នុងកិច្ចការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន ចៅក្រម ហាម៉ុន « ពុំទាន់បានកំណត់រូបឡើយថា [ភស្តុ តាងច្បាស់លាស់ និងអាចជឿជាក់បាន]នេះ ត្រឹមត្រូវណាអាចទទួលយកបាន » ។ ហេតុដូច្នោះចៅក្រម

៤- សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី [កោសលុប] សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង ចូលរួមការស៊ើបអង្កេត ត្រង់កថាខណ្ឌ ៣៦-៣៨ និង៤០ ។

ហាម៉ុន ធ្វើមោឃភាពសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រុង ត្រង់ចំណុចដែល អនុញ្ញាតឲ្យជនសង្ស័យមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ។

បន្ទាប់មកចៅក្រម ហាម៉ុន បានពិចារណា ថា តើមានកត្តាផ្សេងៗ ទៀតដែលអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យ មើលសំណុំរឿង និងថា តើជនសង្ស័យត្រូវបាន “ប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ” ដោយសារការស៊ើបអង្កេតដែរ ឬអត់ ។ ចៅក្រម ហាម៉ុន បានកត់សម្គាល់ថា តាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប និងសាលា ក្តីពិសេសសម្រាប់លីបង់ ចង្អុលបង្ហាញថា នៅពេលជនណាម្នាក់ត្រូវបានឃុំខ្លួន “ទោះបីគ្មានការចោទប្រកាន់ជាដូរក៏ដោយ” ជននោះត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ដើម្បីតាំងអំពីភាព ស្របច្បាប់ចំពោះការឃុំខ្លួន និងបានកំណត់ថា ការដែលគ្រាន់តែទទួលបានការជូនដំណឹងថាជននោះកំពុង ដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបអង្កេតចំពោះទុក្ខដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ គឺមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌដែលអាចធ្វើការប្រៀប ធៀបបានឡើយ ។

ការដោះស្រាយសម្រាប់ដល់ប៉ះពាល់ជាលើកដំបូងដោយសារការចាប់អារម្មណ៍របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វ ផ្សាយ ដែលឈានទៅដល់ការបង្ហាញជនសង្ស័យ និងបទចោទប្រកាន់ មុនពេលជនសង្ស័យនោះទទួល បានការជូនដំណឹងអំពីសិទ្ធិមានមេធាវីការពារក្តី និងសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ចៅក្រម ហាម៉ុន រក ឃើញថា “ការចាប់អារម្មណ៍របស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ គឺមិនមែនជាកត្តា” និងមិន “មានទម្ងន់ ឬតម្រូវឲ្យ មានដំណោះស្រាយដូចគ្នា” ទៅនឹងជនណាម្នាក់ដែលត្រូវបានឃុំខ្លួនឡើយ ។ ចៅក្រម ហាម៉ុន សម្រេចថា ការតំណាងដោយមេធាវីការពារក្តីសម្រាប់ជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នាពេលបច្ចុប្បន្ន ការជូន ដំណឹងជនសង្ស័យអំពីបទចោទប្រកាន់ និងប្រាប់អំពីសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប គឺ “បានធានាក្របគ្រាន់ សម្រាប់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ និងគោរពតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានយ៉ាងពេញលេញ” ។ ដូច្នោះ ចៅក្រម ហាម៉ុន រកឃើញថា ពុំមានយុត្តិកម្មដើម្បីឆ្លើយតបចេញពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ ។

៥- សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី [កោសលុប] សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង ចូលរួមការស៊ើបអង្កេត ត្រង់កថាខណ្ឌ ៤០-៤៧ ។ ចៅក្រម ហាម៉ុន កំពុងតែធ្វើការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង ០០៣ តែម្នាក់ឯង ព្រោះតែមានការខ្វែងគំនិតគ្នាជាមួយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ។

៦- សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី [កោសលុប] សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង ចូលរួមការស៊ើបអង្កេត ត្រង់កថាខណ្ឌ ៥០-៥៦ ។

៧- សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី [កោសលុប] សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង ចូលរួមការស៊ើបអង្កេត ត្រង់កថាខណ្ឌ ៥៧-៥៧ ។